

Van de redactie

Het eerste nummer van Het Kleine Korczak Bulletin in 2002 bevat enkele belangrijke onderwerpen. Vanuit het bestuur berichten we u wat uitvoeri-ger over de Korczak jubileum dag in oktober en een terugblik op een half jaar Korczak Café. In deze verkiezingstijd heeft onze stichting ook enkele antwoorden verwoord op de 21 stellingen / vragen van www.jeugdnet.nl, een netwerk van ouders, opvoeders en jongeren. Tenslotte diverse berichten die eveneens de moeite waard zijn. Veel leesplezier.

De redactie

'Een kind, geen nummer' Zorg om de bureaucrativering rond het kind

Onder dit motto vieren we op 26 oktober a.s. het 20-jarig bestaan van onze Korczak Stichting. We weten inmiddels wat meer over de inhoud en de organisatie van deze dag. Belangrijk is natuurlijk de plaats en de datum. Noteert u alvast in uw agenda. *Zaterdag 26 oktober, in gebouw AVANTI in Almere-Haven* (exacte tijden en adres + bereikbaarheid van gebouw Avanti ontvangt u via de officiële uitnodiging).

De voorbereidingscommissie heeft als titel van de dag gekozen: *'Een kind, geen nummer', Zorg om de bureaucrativering rond het kind*. Wat bracht ons tot dit centrale thema? Als we nauwlettend en kritisch kijken naar de wijze waarop de overheid, de school, de jeugdhulpverlening of de kinderopvang haar verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de zorg van kinderen en jongeren op dit moment neemt, ontdekken we over de hele linie een venijnige tendens. Volwassen zijn zeer begaan met de ontwikkeling en opvoeding van de jeugd van Nederland. Op veel plaatsen klinken verontrustende geluiden. (toenemend geweld bij jongeren op steeds jongere leeftijd, groot consumentisme en

individualisme, slechte sociale competentie). Maar krijgen jongeren niet een sterk negatief beeld over zichzelf opgedrongen? Wordt er niet teveel in termen van problemen gesproken? Het lijkt erop dat vooral de 'organisatie van die zorg' en het 'management van de zorggevallen' centraal staat. Dat vinden wij concreet terug in de vorm van sturing's systemen in onderwijs, jeugdzorg, en jeugdbescherming of justitie, peutervolgsysteem, leerlingvolgsysteem, cliëntenvolgsysteem in het onderwijs, jeugdzorg, jeugdbescherming, voogdij-verenigingen etc. Deze systemen geven inzicht d.m.v. getallen in 'productie', maar leiden zij de aandacht niet af van het kind, de jongere zelf?

Zijn opvoeding en hulpverlening niet verworden tot een één-richtingsproces waarin de dialoog met het kind of de jeugdige is verdwenen? De ontwikkeling moet 'geoptimaliseerd' worden hoor je vaak, maar de bureaucrativering van de opvoeding en het kind maakt dat we met "A4-ogen" naar kinderen kijken, in plaats van, zoals Korczak deed, elk kind als uniek te beschouwen die zich mag ontwikkelen in eigen tempo en volgens eigen mogelijkheden. En wat de oudere jeugd betreft, vooral de kwetsbaren onder hen geven in gesprekken duidelijk aan dat er niet echt rekening gehouden wordt met hun behoeften. Scholen ervaren ze als groot en onpersoonlijk, waardoor je je een nummer voelt, en daarvoor ook als een nummer gaat gedragen. Jeugdigen die met de hulpverlening te maken hebben zeggen: 'mensen uit onze directe omgeving zoals docenten, mentoren en jeugdwerkers hebben onvoldoende tijd om echt te helpen en met jou naar oplossingen te zoeken. Je wordt van de één naar de ander gestuurd'. De hulpverlening wordt dikwijls als bureaucratisch en anoniem ervaren.

Kortom, we maken ons zorgen dat we in onderwijs en hulpverlening het zicht op het individuele kind kwijtraken en dat allerlei maatregelen en organisatievormen de directe relatie tussen ons en de jeugdigen verstikken.

Het waren deze overwegingen die ons naar het hoofdthema van deze jubileum dag brachten.

Op dit moment zijn we mensen aan het benaderen die vanuit hun eigen praktijk een scherp beeld kunnen schetsen van de situatie in de vier genoemde werkvelden. We zoeken ook nog naar een manier om de bezoekers van de dag in gesprek te laten komen met de 4 inleiders om hen nader te bevragen of met hen aanbevelingen te formuleren.

De dag heeft vanzelfsprekend ook een feestelijk karakter. De cabaretgroep 'Framboos' zal ons een tintelende en tegelijkertijd pittige spiegel voorhouden. Onder het genot van life-muziek, een drankje en een hapje besluiten we de dag. U ontvangt vóór de zomer een uitnodiging en het uitgebreide programma van de dag.

Janusz Korczak Café

We blikken terug op het eerste seizoen. Het was natuurlijk ongelooflijk spannend om te kijken of ons experiment zou slagen. Wie komt er nou aan het eind van een drukke week naar Amsterdam om over pedagogische thema's te discussieren? Studenten hebben op zo'n avond toch wel wat anders aan hun hoofd?. Dat is ook zo en dat was waarschijnlijk ook de reden dat we de 6 avonden niet tot aan de nok gevuld waren. Maar als we nu terugkijken en de voorlopige balans opmaken zijn we met z'n allen heel content. Want wat gebeurde er?

Door de publiciteit via folders, e-mails, Korczak Bulletin en affiches bereikten we veel potentiële bezoekers. We konden een heel gevarieerd programma bieden, zoals rouwverwerking bij kinderen, humor in de opvoeding, een kindvriendelijke speelomgeving, de opvoeding van meisjes en jongens, vragen naar de zingeving in de opvoeding e.d. Iedere keer werd ook de verbinding gelegd met Korczaks visie op opvoeding en de relatie tussen kinderen en volwassenen. De pedagogiek van het respect en de dialoog. Deze gevarieerdheid en eerlijk gezegd de niet alledaagse thema's, maakte mensen nieuwsgierig. Iedere Korczak-avond kwamen studenten, jonge leraren, wetenschappers, vrijwilligers uit de hulpverlening, en anonieme belangstellenden in het Korczak Café. Zij die van ver kwamen of lastig met hun tijd zaten maakten een uur van te voren gebruik van onze eenvoudige maaltijd.

Iedere café-avond had zijn eigen sfeer en werkwijze, want degene die het thema introduceerde kon zijn of haar eigen vorm kiezen en dat was buitengewoon gevarieerd. Maar wezenlijk waren natuurlijk de informele gesprekken en discussies die naar aanleiding van het thema loskwamen. We moeten erkennen dat we pas gedurende de gedurende de serie een beetje de bedoelde, infor-

mele café sfeer te pakken kregen. Voorlopig hebben we besloten om het experiment in het volgende seizoen voort te zetten. Met de kerngroep gaan we overleggen hoe we de opzet nog kunnen verbeteren en vooral hoe we studenten en jongeren zelf de regie en invulling in handen kunnen geven. In het juni/juli nummer van het Kleine Korczak Bulletin vertellen we u over de opzet van de volgende serie van het Korczak Café. We bedanken voor dit moment iedereen die zoveel tijd en werk gestoken heeft in het laten slagen van dit boeiende experiment.

Namens het Studentenpastoraat en de Janusz Korczak Stichting:
Ton Honig en Theo Cappon.

Janusz Korczak Stichting geeft een input voor de verkiezingsprogramma's; het beleid voor kinderen en jongeren

Het 'Netwerk van ouders, opvoeders en Jongeren' (www.jeugd.net) vroeg vele organisaties input te geven voor de verkiezingsprogramma's die op dit moment geschreven worden. Er werden 21 thema's genoemd. Vanuit onze eigen know-how formuleerden we voor 4 thema's antwoorden en suggesties.

1. *VN Verdrag voor de Rechten van het Kind*
De Janusz Korczak Stichting (hierna JKS) baseert zich in al haar activiteiten en publicaties op de rechten van het kind zoals geformuleerd door Janusz Korczak Met de formulering hiervan in diens boek *Hoe houd je van een kind* uit 1919/1920, loopt Korczak vooruit op de latere officiële verklaring. De JKS erkent het belang van deze verklaring en het Verdrag voor de rechten en belangen en het welzijn van kinderen en wil met andere organisaties steeds de vinger aan de pols houden voor wat betreft de implementatie ervan.

4. *Monitoren van kwaliteit van de leefomgeving van het kind*

Nog steeds moet kritisch worden gekeken naar de kwaliteit van de leefomgeving van kinderen en jongeren voor wat betreft speel- en ontspanningsmogelijkheden. Nog altijd wordt bij de (her)inrichting van wijken en buurten hiermee onvoldoende rekening gehouden. De JKS benadrukt het belang van **zelf** betrekken van kinderen en jongeren bij de inrichting en handhaving van de kwaliteit van de (speel)omgeving. In haar publicaties, waaronder het Janusz Korczak Bulletin, besteedt de JKS aandacht aan concrete initiatieven en projecten ter verbetering van de leefomgeving en laat daarbij ook kinderen en jongeren zelf aan het woord.

9. *Pesten*

De JKS ondersteunt de aandacht voor en het voorkomen en bestrijden van pestproblemen in scholen, en overigens ook andere instellingen waar kinderen en jongeren samenkomen of samenleven, zoals jeugdwerk, buitenschoolse opvang en instellingen voor jeugdhulpverlening. De JKS wil leerkrachten en aanstaande leerkrachten projectmatig ondersteunen bij het herkennen en aanpakken van pestgedrag vanuit de pedagogische ideeën en/of praktijk van Korczak.

16. *Crèches, kinderopvang en buitenschoolse opvang*

Het werkveld van de kinderopvang is zowel kwalitatief als kwantitatief sterk in ontwikkeling. Naast de uitbreidingsoperatie die tot een substantiële verhoging van het aantal opvangplaatsen moet leiden, lopen verschillende, deels losse kwaliteitstrajecten. Hierbij zijn NIZW en andere stichtingen betrokken. Vanuit de JKS wordt sinds 1995 aandacht besteed aan de kwaliteit van de kinderopvang. Sindsdien is dit een vast thema. De JKS organiseert regelmatig studiebijeenkomsten voor medewerkers uit de kinderopvang en in diverse vakpublicaties is en wordt Korczak gepresenteerd als een inspiratie voor de pedagogische kwaliteit en concrete invulling van de kinderopvang (zie o.a. *'Kinderen zijn al groot'* van Joop Berding, bestuurslid van de Janusz Korczak Stichting

Aanraders

'Korczak in het kindercentrum'

In het maandblad KIDDO (december 2001) verscheen het artikel 'Korczak in het kindercentrum' van Joop Berding. De schrijver haalt enkele belangrijke opvoedingsprincipes van Janusz Korczak naar voren en laat duidelijk zien hoe deze van betekenis zijn voor het huidige werk in de kinderopvang. Over Korczak zegt Berding: 'Hij keert zich tegen opvoedingstheorieën waarin kinderen omwille van hun 'ontwikkeling' steeds meer opgejaagd worden. Elk moment is er één, zegt Korczak en we moeten proberen zoveel mogelijk van het huidige moment te profiteren, dan komt het met die ontwikkeling wel goed. Kinderen zijn in belangrijke mate zelf verantwoordelijk voor hun opvoeding. De opvoeder moet oppassen voor overbescherming'.

En dan die vertaling naar ons huidige werk met zeer jonge kinderen. Korczak heeft de leidsters in de kinderopvang veel te bieden, aldus Berding. Hij geeft daarvan vele voorbeelden, zoals bescherming van kwetsbare kinderen tegen sterke, dominante kinderen, aandacht voor het individuele kind in de

groep, manieren om regels en afspraken met kinderen te bespreken, het recht op privacy, de vele manieren waarop we met kinderen kunnen communiceren en de aandacht voor rituelen in een kindercentrum. Joop Berding besluit met bemoedigende woorden voor de leidsters maar ook met een paar lastige vragen.

Korczak is iemand die naast je staat: alles wat je nodig hebt, heb je als bagage bij je! Je eigen persoonlijkheid is belangrijkste opvoedingsmiddel. Leidsters hebben unieke mogelijkheden om samen met kinderen aan een rechtvaardiger samenleving te werken. Maar Korczak stelt ook vragen: heb je als opvoeder wel voldoende oog voor wat elk kind nodig heeft? Observeer je wel eerlijk of ben je misschien bevooroordeeld? Moet je niet eerst jezelf leren kennen voor je kinderen gaat opvoeden? Wat kun je eigenlijk leren van kinderen? (...) Korczak biedt je geen pedagogische systeem of receptenboek. Uiteindelijk gaat het er niet om Korczak te imiteren, maar je door hem te laten inspireren.

KIDDO wordt uitgegeven door:
SWP te Amsterdam
tel. 020-3072001
swp@swpbook.nl

'Vraag het aan de leerling'

Via de uitgeverij SWP ontvingen we het verkennende onderzoek naar leerlingparticipatie en de brede school in het voortgezet onderwijs.

Naar aanleiding van de beleidsnotitie Brede Scholen, april 2000, werd aan bureau WESP gevraagd een onderzoek te doen naar de betrokkenheid van leerlingen in dergelijke scholen. Het kenmerk van dergelijke scholen is dat ze een uitgebreid binnen-en buitenschools activiteiten aanbod hebben en een structureel aanbod van leerlingbegeleiding. Deze scholen kennen allemaal een formele vorm van leerlingparticipatie zoals jongerenraden, leerlingen die zitting hebben in een sollicitatiecommissie of evaluatiegroepen.

Het onderzoek werd zo opgezet dat vooral leerlingen zelf de leeftijdgenoten interviewden. (Na een intensieve training overigens). De voordelen zijn evident, de toegang tot de leeftijdgenoten is gemakkelijker en men spreekt elkaars taal. Bovendien spreken de leerlingen gemakkelijker en opener over leerkrachtgedrag.

De centrale vragen waar het in dit onderzoek om draaide waren :

Heb je het gevoel dat er naar je geluisterd wordt en dat jouw mening en toe doet? Wat

maakt dat je het de moeite waard vindt om naar school te gaan? Mag je meedenken, meebeslissen, meewerken? Kan het je wat schelen wat er op school gebeurt? Hoe denk je dat de kwaliteit en de sfeer op school verbeterd kan worden? Krijg je verantwoordelijkheid? Wordt de saamhorigheid op school bevorderd? E.d.

De conclusies liegen er niet om. De leerlingen zijn realistisch, praktisch en concreet en hun antwoorden verbloemen niets. Het algehele beeld op de onderzochte scholen was stemt nogal treurig.

De leerlingenraden functioneren meestal zodanig dat formele participatie nauwelijks van de grond komt. Vooral allochtone en laag opgeleide leerling worden vrijwel niet bereikt met vormen van georganiseerde participatie. Het ontbreekt vaak aan een 'cultuur' of een houding bij leerkrachten en directies die informele participatie mogelijk maakt. Betrokkenheid ten aanzien van les-en-activiteitsaanbod scoort het laagst. Leerlingen hebben geen idee hoe het aanbod in elkaar steekt. Zelden wordt leerlingen vooraf gevraagd naar hun behoeften. Ook het aanbod van activiteiten en inhouden wordt zelden geëvalueerd, o.a. door leerlingen open naar hun mening te vragen. Wel zijn de leerlingen over het algemeen tevreden over de gedrevenheid van de leerkrachten. Ze ervaren zie niet als uitgeblust.

Het rapport eindigt met een aantal aanbevelingen:

- C Leerlingen en leraren, met name mentoren, samen trainen en inzetten als luisteraars binnen de school.
- C Open gesprekken houden met leerlingen over mening en beleving.
- C Participatie definiëren als 'invloed' en 'macht' waar leerlingen recht op hebben en niet als 'deelname' waar leerlingen van 'leren'.
- C Laag opgeleide en allochtone leerlingen beter horen en steun geven, ook in de formele organen.
- C De Brede Scholen dienen met de samenwerkende organen gezamenlijk een pedagogische missie te verwoorden.
- C etc.

Het rapport werd geschreven door:

Jorien Meerdink, mmv Margot Hameetman
te bestellen bij uitgeverij SWP te Amsterdam
tel. 020-3072001
swp@swpbook.nl

We Feliciteren

Job Karel Louis Honig, zoon van Geno van Breemen en Ton Honig, die op 16 december in Amsterdam werd geboren en we heten hem welkom in onze mensenwereld. Job, we wensen jou en je ouders veel 'courage' in het samen optrekken in de komende jaren. We weten in ieder geval nu al dat ze zielsveel van je houden. Wat kun je je beter voorstellen als start. (Geno van Breemen is redactielid van de Janusz Korczak International Newsletter)

Jochem Nathan Dekker, zoon van Anouk Brink en Frank Dekkers. Jochem werd geboren op 1 februari in Leiderdorp. Hij gaf ons een prachtige wijsheid mee:

*'Want houden van in het donker
is gauwer gezegd op gang en dan
dan langer gedaan is er verder
maar soms komt het geen houden meer aan*

Judith Herzberg

Jochem je bent een prachtige man. We wensen je dezelfde kracht en sportiviteit van je ouders toe. (Anouk Brink is secretaris van de Janusz Korczak Stichting)

'Het kleine Korczak Bulletin' is een uitgave van de Janusz Korczak Stichting en verschijnt 4 x per jaar

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat:

Postbus 70048
1007 KA Amsterdam
tel. 020 644 70 18
fax 020 644 81 54
info@korczak.nl
www.korczak.nl

redactie
Theo Cappon
Edward Skubisz
Anouk Brink

Deze nieuwsbrief kunt u ook via uw e-mail ontvangen, stuur hiervoor een e-mail naar info@korczak.nl onder vermelding van Kleine Korczak Bulletin